JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

M. POIARES MADURO

22 päivänä huhtikuuta 2009 [1]

I Asian tausta

1. Tätä tapausta voidaan luonnehtia tapaukseksi, jossa on kyse vastavuoroisista ulkoisista vaikutuksista. Yhtäältä Itävalta ja erityisesti Land Oberösterreich katsovat, että ne ovat sellaisen ulkoisen vaikutuksen uhreja, jonka ČEZ ja Tšekin viranomaiset aiheuttavat niille sijoittamalla ydinvoimalan Itävallan rajan viereen ottamatta huomioon vaaraa, joka aiheutuu rajan toisella puolella eläville. Toisaalta ČEZ ja Tšekin tasavalta väittävät, että Itävallan korkeimman oikeuden tulkinta Itävallan lainsäädännöstä aiheuttaa niille ulkoisen vaikutuksen, koska tämän tulkinnan mukaan niiden on suljettava tšekkiläinen ydinvoimala yksinomaan Itävallan kansalaisten etujen suojelemiseksi ottamatta huomioon tilannetta Tšekin tasavallassa. Euroopan unionin oikeus (EY:n ja Euratomin perustamissopimusten määräysten muodossa) liittyy tällaiseen riitaan, koska kumpikin asianosainen itse asiassa vetoaa siihen saadakseen valtuuden soveltaa omaa päätöstään toiseen. Ihannetapauksessa annettavan ratkaisun tulisi sen sijaan johtaa siihen, että kumpikin asianosainen ottaa omassa päätöksessään huomioon toisen intressit, koska tällainen toisen intressien huomiotta jättäminen on tämän tapauksen taustalla ja sen ytimessä. Koska EY:n ja Euratomin perustamissopimusten määräyksissä ei säännellä tällaista asiaa täysimääräisesti, yhteisöjen tuomioistuin voi valitettavasti havaita, että sen mahdollisuus antaa täysin tyydyttävä ratkaisu tässä tapauksessa on rajallinen. Tästä huolimatta tulkinnan, jota ehdotan sovellettavista säännöistä, taustalla on pyrkimys saada kansalliset viranomaiset sikäli kuin tämä on mahdollista huolehtimaan niiden päätösten vaikutuksista muiden jäsenvaltioiden ja näiden kansalaisten intresseihin, koska tämän päämäärän voidaan katsoa olevan Euroopan yhdentymishankkeen ytimessä ja osa sen sääntöjä.

2. Tässä tapauksessa yhteisöjen tuomioistuimelle on toimitettu toiseen kertaan kysymyksiä, jotka sille on esitetty EY 234 artiklan perusteella, riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Oberösterreichin osavaltio (jäljempänä kantaja) ja ČEZin ydinlaitos Temelínissä Tšekin tasavallassa (jäljempänä vastaaja). Kantaja omistaa kiinteistön, jolle se on sijoittanut maatalousoppilaitoksen, Itävallan alueella noin 60 km:n päässä vastaajan voima-

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

lasta. Tšekin hallitus antoi vuonna 1985 luvan Temelínin voimalalle, ja se on ollut täysin toimintakykyinen vuodesta 2003 saakka vuonna 2000 alkaneen kokeiluvaiheen jälkeen.

3. Itävalta ja Tšekin tasavalta neuvottelivat Temelínin voimalasta, ja nämä neuvottelut päättyivät Tšekin tasavallan liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen liitteenä olevaan julistukseen, jossa molemmat valtiot totesivat, että ne täyttäisivät tietyt kahdenväliset velvoitteet, joihin kuului turvallisuustoimenpiteitä, vapaata liikkuvuutta koskevien oikeuksien valvontaa ja energiakumppanuuksien kehittämistä ja jotka esitetään asiakirjassa, jonka nimi on The Conclusions of the Melk Process and Follow-Up (Melk-prosessin päätelmiä ja jatkotoimia koskeva asiakirja) ja joka tehtiin vuoden 2001 marraskuussa.

4. Vuonna 2001 kantaja ja tietyt muut yksityiset kiinteistönomistajat nostivat kuitenkin kanteen Landesgericht Linzissä (jäljempänä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin) Allgemeines bürgerliches Gesetzbuchin (jäljempänä ABGB) 364 §:n 2 momentin perusteella saadakseen vastaajat päättämään Temelínin ydinvoimalan väitettyjen radioaktiivisten päästöjen niiden omaisuudelle aiheuttaman haitan.

5. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että ABGB:n 364 §:n 2 momentin mukaan kiinteistönomistajat voivat vaatia naapurikiinteistöjen omistajia, toisessa osavaltiossa sijaitseva kiinteistö mukaan lukien, varmistamaan, että tällaisen naapurikiinteistön käyttö ei aiheuta haittaa, joka ylittää tavanomaisen paikallisen tason ja jolla vaikutetaan omistetun kiinteistön tavanomaiseen maankäyttöön. Lisäksi kun on kyseessä välitön ja konkreettinen sellaisen haitan uhka, joka aiheuttaa korjaamatonta vahinkoa, voidaan nostaa preventiivinen kieltokanne tällaisen uhan aiheuttavan maankäytön kieltämiseksi. Jos kyseessä oleva haitta on kuitenkin peräisin ”viranomaisen hyväksymästä laitoksesta”, oikeus määräyksen hakemiseen korvataan oikeudella vaatia vahingonkorvausta.

6. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen toimittamien tietojen mukaan Oberster Gerichtshof (Itävallan korkein oikeus, jäljempänä OGH) on katsonut, että ABGB:n 364a §:ssä määritelty ilmaisu ”viranomaisen hyväksymä laitos” ei kata laitoksia, jotka muun maan viranomainen on hyväksynyt, koska asianomainen pykälä perustuu ”yksinomaan erilaisten kansallisten intressien tarkasteluun”, eikä ole olemassa mitään syytä, miksi Itävallan lainsäädännössä rajoitettaisiin Itävallan maanomistajien omistusoikeuksia ”yksinomaan muiden valtioiden talouden ja yleisen edun suojelemiseksi”.

7. Hyvin pitkissä kysymyksissään Landesgericht Linz tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimen näkemystä siitä, onko ABGB:n

364a §:n tämä tulkinta yhteisön oikeuden ja erityisesti EY 43, EY 28, EY 12 ja EY 10 artiklan mukainen. Aion aloittaa arvioimalla kysymyksiä, jotka liittyvät EY 43 artiklaan ja joiden ansiosta yhteisöjen tuomioistuin voi mielestäni käsitellä tärkeimpiä tässä asiassa esiin nousevia kysymyksiä.

II EY 43 artikla ja kansallinen lainsäädäntö, jonka vaikutukset ulottuvat rajojen yli

8. Tähän saakka sijoittautumisvapautta koskevassa oikeuskäytännössä on keskitytty jäsenvaltion toteuttamiin toimenpiteisiin, jotka rajoittavat yksityisten tai yritysten vapautta sijoittautua kyseiseen jäsenvaltioon taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi tai jotka rajoittavat yksityisten tai yritysten mahdollisuutta lähteä kyseisestä jäsenvaltiosta ja sijoittautua toiseen jäsenvaltioon. Tämä pätee myös muihin vapaata liikkuvuutta koskeviin määräyksiin. Vapaata liikkuvuutta koskevat määräykset keskittyvät jäsenvaltioihin tulemista ja niistä lähtemistä koskevien rajoitusten poistamiseen. Esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä on varsin erilainen tilanne, jossa väitetään, että yhden valtion (tässä tapauksessa Itävallan) toteuttamilla kansallisilla toimenpiteillä on vaikutusta sijoittautumisvapauteen toisessa jäsenvaltiossa (tässä tapauksessa Tšekin tasavallassa), joka pyrkii myymään tavaroitaan asiakkaille muissa jäsenvaltioissa kuin siinä jäsenvaltiossa, josta kyseessä olevat toimenpiteet ovat peräisin. Yhteisöjen tuomioistuimen on näin ollen ratkaistava, voiko Itävallan kansallisen lainsäädännön mahdollinen vaikutus Itävallan alueen ulkopuolella muodostaa periaatteessa rajoituksen sijoittautumisvapauteen toisessa jäsenvaltiossa eli Tšekin tasavallassa.

9. Mielestäni tähän kysymykseen on vastattava myöntävästi. Vaikka on totta, että sijoittautumisvapautta koskevassa oikeuskäytännössä on lähinnä keskitytty siihen, miten jäsenvaltion toimenpiteet vaikuttavat toisen jäsenvaltion kansalaisen mahdollisuuteen sijoittautua kyseiseen jäsenvaltioon, yhteisön oikeudessa tapahtunut kehitys, joka koskee kansallisten tuomioiden täytäntöönpanoa muissa jäsenvaltioissa ja josta on esimerkkinä asetus N:o 44/2001,[2] on merkinnyt sitä, että kansallista lainsäädäntöä koskevia kysymyksiä koskevilla kansallisten tuomioistuinten tuomioilla, joiden vaikutukset ulottuvat rajojen yli, voi enenevissä määrin olla vaikutuksia sijoittautumisvapauteen toisessa jäsenvaltiossa myös kyseisen valtion tai kolmannen jäsenvaltion kansalaisten osalta. Esimerkiksi kun on kyse immissio-oikeuteen liittyvistä ratkaisuista, yhteisön oikeus aiheuttaa sen, että valtion A tuomioistuinten antamat tuomiot, jotka koskevat valtiossa A aiheutunutta haittaa, joka on peräisin valtiosta B, pannaan todennäköisemmin täytäntöön valtion B tuomioistuimissa. Näin ollen valtion A tuomioistuinten päätösten rajat ylittävä vaikutus immission kaltaisilla aloilla voi estää valtion C kansalaisten sijoittautumisvapauden käyttämistä valtiossa B tai tehdä se vähemmän houkuttelevaksi, koska sen vuoksi valtioon B sijoittautuneet yritykset ovat alttiimpia valtion A oikeuden mukaisille vahingonkorvausvaatimuksille tai määräyksille. Tämä vaikutus on erityisen todennäköisesti kielteinen rajat ylittävissä tilanteissa,

2 – Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1).

joissa valtioon A sijoittautuneet yritykset, mutta eivät valtioon B sijoittautuneet yritykset, voivat hyötyä poikkeuksista, jotka vähentävät niiden tätä koskevaa alttiutta.

10. Edellä esitetyn valossa en jaa komission, Land Oberösterreichin ja Itävallan ja Puolan hallitusten kantaa, jonka mukaan vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten soveltaminen rajoittuu tilanteisiin, joissa valtion toimenpide voi estää vapaata liikkuvuutta kyseisen valtion ja toisen jäsenvaltion välillä. Mielipiteeni on, että vapaata liikkuvuutta koskevilla säännöillä pyritään poistamaan jäsenvaltion asettamat rajoitukset taloudelliseen toimintaan toisessa jäsenvaltiossa tai toisen jäsenvaltion kanssa. Rajat ylittävät tekijä on edellytys, mutta tähän tekijään ei tarvitse liittyä vapaan liikkuvuuden todellista estämistä toimenpiteen toteuttavasta valtiosta tai toimenpiteen toteuttavaan valtioon. Riittää, että kyseisen valtion toimenpiteen soveltaminen sen alueen ulkopuolella saattaa vaikuttaa taloudelliseen toimintaan toisessa jäsenvaltiossa tai muiden jäsenvaltioiden välillä. Merkityksellistä on se, että yhden jäsenvaltion toimenpiteen rajat ylittävä vaikutus voi vaikuttaa siihen, miten muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet talouden toimijat voivat nauttia sisämarkkinoiden eduista. Vaikka vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten sanamuoto ei vaikuta selvästi sisältävän tässä asiassa kyseessä olevan kaltaista tilannetta, tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että tällaisia olosuhteita ei voitu ennakoida silloin, kun tällaiset määräykset laadittiin. Se, että Itävallan säännöllä ja sitä soveltavalla tuomioistuimen ratkaisulla voi olla näin rajoittava vaikutus toisen jäsenvaltion taloudelliseen toimintaan, johtuu yhteisön oikeudessa tapahtuneesta kehityksestä, jonka mukaan tietyt tuomioistuinten ratkaisut (ja niissä sovelletut kansalliset säännöt) on nyt tunnustettava muissa jäsenvaltioissa. Ei näin ollen voida hyväksyä sitä, että jäsenvaltio voisi käyttää yhteisön sääntöjä pannakseen toisessa jäsenvaltiossa täytäntöön toimenpiteen, jolla rajoitetaan taloudellista toimintaa kyseisessä valtiossa, ja vaatia samanaikaisesti vapautusta yhteisön säännöistä tällaisen toimenpiteen tutkimisen osalta.

11. Komissio, joka on epäilemättä tietoinen tästä taustalla olevasta ongelmasta, päätyy sangen paradoksaaliseen päätelmään siitä, että vaikka esillä oleva tilanne ei kuulu minkään vapaata liikkuvuutta koskevan säännön soveltamisalaan, se kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan niiden vaikutusten vuoksi, joita kansallisella toimenpiteellä on yhteisön sisäiseen tavaroiden ja palvelujen kauppaan. Komissio vetoaa tämän näkemyksen tueksi useisiin yhteisöjen tuomioistuimen tuomioihin. Nämä tuomiot koskevat kuitenkin yksinomaan tilanteita, joissa kyseessä olevilla oikeuksilla on vaikutuksia yhteisön sisäiseen tavaroiden ja palvelujen

kauppaan, minkä lisäksi ei ole tarpeen liittää niitä vapaata liikkuvuutta koskevien eri sääntöjen nimenomaisiin määräyksiin. [3] Näin ollen kyseisissä tapauksissa tutkitut toimenpiteet kuuluivat yhteisön oikeuden soveltamisalaan siksi, että niillä voitiin rajoittaa kaikkia vapaata liikkuvuutta koskevia eri määräyksiä, eikä siksi, että ne kuuluivat tähän soveltamisalaan jopa tilanteessa, jossa ne eivät kuuluneet minkään vapaata liikkuvuutta koskevan määräyksen soveltamisalaan. Komission esittämän kaltainen tulkinta voisi ainoastaan aiheuttaa lisää sekaannusta ja oikeudellista epävarmuutta. Se merkitsisi sitä, että tapauksissa, joissa rajoittava vaikutus yksittäiseen vapaata liikkuvuutta koskevaan sääntöön ei mahdollisesti riitä sen soveltamiseen, se saattaa riittää yhteisön oikeuden yleiseen soveltamiseen, mikä tarkoittaisi sekä vapaata liikkuvuutta koskevien oikeuksien rajoittamista että samanaikaista yhteisön oikeuden soveltamisalan laajentamista ilman selkeitä kriteerejä tähän. Sen sijaan tarvitaan vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten tulkintaa, joka kattaa kaikki kansalliset toimenpiteet, joissa rajat ylittäviä tilanteita kohdellaan vähemmän suotuisasti kuin puhtaasti kansallisia tilanteita, jotka vaikuttavat taloudelliseen toimintaan toisessa jäsenvaltiossa, jotta voidaan pysyä yhteisön oikeuden kehityksen tahdissa.

12. Kuten totesin asiassa Alfa Vita [4] ja asiassa Marks and Spencer [5] antamissani ratkaisuehdotuksissa, kun yhteisöjen tuomioistuin turvaa vapaata liikkuvuutta koskevat oikeudet, joihin kuuluvat sekä EY 28 artiklassa että EY 43 artiklassa suojatut oikeudet, sen on varmistettava, *”etteivät valtiot toteuta toimenpiteitä, jotka johtavat tosiasiallisesti siihen, että rajat ylittäviä tilanteita kohdellaan epäsuotuisammin kuin puhtaasti kansallisia tilanteita”*. [6] Se, että Itävallan tuomioistuimet kieltäytyvät ottamasta huomioon muiden jäsenvaltioiden viranomaisten myöntämiä hallinnollisia lupia immissio-oikeuteen liittyvien tiettyjen oikeussuojakeinojen soveltamisen rajoittamiseksi tilanteissa, joissa Itävallan viranomaisten myöntämät samankaltaiset luvat tunnustetaan, merkitsee sitä, että ČEZ:n kaltaiset yritykset, jotka ovat päättäneet sijoittautua Itävallan kanssa yhteisen rajan omaaviin jäsenvaltioihin, ovat suuremmassa vaarassa kuin Itävallan markkinoita palvelevat itävaltalaiset yritykset joutua kieltotuomiolla velvoitetuiksi poistamaan haitat. Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kuvailema Itävallan korkeimman oikeuden tulkinta ABGB:n 364a §:stä merkitsee rajat ylittävien tilanteiden epäsuotuisampaa kohtelua puhtaasti kansallisiin tilanteisiin verrattuna, minkä vuoksi se muodostaa sellaisen esteen sijoittautumisoikeuden käyttämiselle, joka on perusteltava asianmukaisesti. Lisäksi koska esillä olevassa asiassa kysymyksessä olevan kaltaiset ydinlaitokset saattavat haluta myydä tuottamaansa sähköä asiakkaille muissa jäsenvaltioissa, muualle kuin Itävaltaan sijoittautuneen

3 – Yhdistetyt asiat C-92/92 ja C-326/92, Phil Collins ym., tuomio 20.10.1993 (Kok., s. I-5145, Kok. Ep. XIV, s. I-375, 27 kohta); asia C-360/00, Ricordi, tuomio 6.6.2002 (Kok., s. I-5089, 24 kohta); asia C-28/04, Tod’s ja Tod’s France, tuomio 30.6.2005 (Kok., s. I-5781, 18 kohta); asia C-43/95, Data Delecta ja Forsberg, tuomio 26.9.1996 (Kok., s. I-4661, 15 kohta); asia C-323/95, Hayes, tuomio 20.3.1997 (Kok., s. I-1711, 17 kohta) ja asia C-122/96, Saldanha ja MTS, tuomio 2.10.1997 (Kok., s. I-5325, 20 kohta).

4 – Yhdistetyt asiat C-158/04 ja C-159/04, Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour Marinopoulos, tuomio 14.9.2006 (Kok., s. I-8135).

5 – Asia C-446/03, Marks and Spencer, tuomio 13.12.2005 (Kok., s. I-10837, 37–40 kohta).

6 – Asiassa Alfa Vita annetun ratkaisuehdotuksen 41 kohta ja asiassa Marks and Spencer annetun ratkaisuehdotuksen 37–40 kohta.

laitoksen suurempi vaara siitä, että se voidaan velvoittaa kieltotuomiolla poistamaan haitta, merkitsee myös EY 28 artiklassa suojattujen oikeuksien mahdollista rajoittamista.

13. On myös huomattava, että Euratomin oikeudessa on asetettu sääntöjä ja standardeja, jotka koskevat ydinlaitosten rakentamista ja toimintaa, ja Temelínin voimala on täysin niiden mukainen. Komissio on niin ikään pyrkinyt vastaamaan esillä olevaan ongelmaan vetoamalla kyseisiin sääntöihin ja perustelemalla näin sen, että sovelletaan yhteisön oikeutta. Euratomin säännöillä pyritään kuitenkin yksinomaan sääntelemään edellytyksiä, joiden vallitessa ydinlaitoksen on sallittava toimia, eikä niillä pyritä sääntelemään mahdollisia yksityisoikeudellisia konflikteja tällaisten laitosten omistajien ja niiden henkilöiden, joihin laitosten toiminta saattaa vaikuttaa, välillä. Kuten komissio itse totesi suullisessa käsittelyssä, Euratomin sääntöjen, joilla määritellään edellytykset, jotka ydinlaitosten on täytettävä, olemassaolo ei itsessään merkitse sitä, että kansalliset säännöt, jotka voivat vaikuttaa ydinlaitoksen toimintaan, ovat väistämättä yhteisön oikeuden vastaisia. Se, että tietty laitos täyttää valtion viranomaisten asettamat standardit, ei merkitse, että tätä laitosta vastaan ei voitaisi nostaa kannetta siihen vaikutukseen liittyen, joka sen toiminnalla voi olla muiden yksityisoikeudellisiin oikeuksiin. Tämä periaate esiintyy monilla muilla oikeuden aloilla. Esimerkiksi ravintola, joka noudattaa suunnittelua ja hygieniaa koskevia säännöksiä, ei ole tämän vuoksi turvassa sellaisten asiakkaiden kanteilta, jotka väittävät kärsineensä ruokamyrkytyksestä siellä aterioidessaan, tai sellaisten naapurien kanteilta, joita keittiöiden aiheuttamat tuoksut häiritsevät. Näin ollen, kuten jäljempänä osoitetaan, vaikka sillä, että Temelínin ydinvoimala on Euratomin sääntöjen mukainen, voi olla merkitystä muussa tarkoituksessa esillä olevassa asiassa, se ei itsessään riitä siihen, että muiden yksityisoikeudellisia oikeuksia ei sovellettaisi.

14. Näin ollen se, että Itävallan tuomioistuimet eivät katso, että Tšekin viranomaisten myöntämät hallinnolliset luvat antaisivat immuniteetin immission poistamista koskevilta kieltokanteilta, ei välttämättä ole yhteisön oikeuden vastaista, vaikka on mahdollista, että tämä vaikuttaa rajoittavasti EY 43 artiklassa vahvistettujen oikeuksien käyttöön. Kun Itävallan tuomioistuin soveltaa kansallisia sääntöjä, jotka koskevat kieltotuomioiden antamista immissiota koskevissa asioissa, joihin liittyy rajat ylittävät tekijä, sen on kuitenkin varmistettava, että tällainen lupien tunnustamisesta kieltäytyminen ei ole luonteeltaan syrjivää ja että se on oikeutettavissa joko EY 30 artiklassa vahvistetulla yleistä etua koskevalla syyllä tai yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetulla pakottavalla vaatimuksella. [7]

7 – Ks. esim. asia C-55/94, Gebhard, tuomio 30.11.1995 (Kok., s. I-4165, 37 kohta) ja asia C-424/97, Haim, tuomio 4.7.2000 (Kok., s. I-5123, 57 kohta).

15. Tällaisten standardien mukaisesti Itävallan tuomioistuimet eivät voi vain kieltäytyä katsomasta, että Itävallan ulkopuolella myönnetyillä hallinnollisilla luvilla on vaikutuksia, jotka ovat samankaltaisia kuin vaikutukset, jotka ne tunnustavat Itävallan hallinnollisille luville. Näin on erityisesti, kun Itävallan lainsäädännössä todetaan, että Itävallan viranomaisten myöntämät luvat antavat immuniteetin kieltokanteilta, jotka koskevat immission poistamista. Tällainen näkökulma ei anna mitään painoa Tšekin hallinnolliselle luvalle edes tilanteessa, jossa tällainen lupa myönnettiin sellaisia standardeja noudattaen, jotka ovat aivan yhtä tiukat kuin Itävallassa sovelletut standardit. Tällainen mielivaltainen politiikka on sen vaatimuksen vastainen, jonka mukaan keinot, jotka jäsenvaltio hyväksyy rajoittaakseen EY 43 artiklassa vahvistettuja oikeuksia, eivät saa olla syrjiviä tai ylittää sitä, mikä on tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi. [8] On todellakin mahdollista asettaa kyseenalaiseksi se, voidaanko katsoa, että tällaisella näkökulmalla pyritään lainkaan suojelemaan kansanterveyttä tai ehkäisemään haittaa, kun otetaan huomioon, että kuten edellä todettiin, siinä ei tunnusteta lupia, joilla suojataan samalla tavoin näitä päämääriä kuin Itävallan luvilla.

16. Vertaillessaan kansanterveyden ja omistusoikeuksien suojelun kaltaisten yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamista ja EY 43 artiklassa ja muissa vapaata liikkuvuutta koskevissa määräyksissä suojattujen etujen rajoittamista, mitä Tšekin luvan tunnustamatta jättäminen merkitsee, Itävallan tuomioistuimen on otettava huomioon se, että yhteisön oikeudessa annetaan nimenomaisesti lupa ydinlaitosten ja yleensä ydinteollisuuden kehittämiseen. [9] Sen on myös annettava painoa sille, että Tšekin viranomaisten Temelínin voimalalle myöntämä lupa annettiin sovellettavassa yhteisön oikeudessa vahvistettujen standardien mukaisesti.

17. Lisäksi vaikka Itävallan tuomioistuimet voivat ulkomaisen hallinnollisen luvan tunnustamista arvioidessaan varmistaa, että Itävallan kansalaisten edut on otettu asianmukaisesti huomioon tällaisen luvan myöntämisessä, niiden on myös annettava painoa sille, että nämä edut on myös voitu ottaa huomioon osana menettelyjä, jotka koskevat Euroopan unionin ydinturvallisuuden alalla asettamien sääntöjen noudattamista. Landesgericht Linzin on erityisesti otettava huomioon se, että komission Temelínin voimalan osalta suorittamaan tarkastukseen on liittynyt tutkimus kyseisen voimalan vaikutuksista muiden jäsenvaltioiden kuin Tšekin tasavallan väestöön. [10]

18. Lopuksi vertaillessaan intressejä, jotka liittyvät mahdollisuuteen antaa kieltotuomio, joka koskee haittaa, jonka Temelínin voimala

8 – Ibid.

9 – Ks. EA 1 ja EA 2 artikla.

10 – Ks. Tšekissä sijaitsevan Temelínin ydinvoimalaitoksen muutostöissä syntyvän radioaktiivisen jätteen hävittämistä koskevasta suunnitelmasta Euratomin perustamissopimuksen 37 artiklan mukaisesti 24.11.2005 annettu komission lausunto (2005/C 293/08) (EYVL C 293, s. 40).

aiheuttaa Itävallan maanomistajille, Itävallan tuomioistuinten on otettava huomioon Tšekin tasavallalle aiheutuva etu tämän voimalan olemassaolosta, eivätkä ne voi perustaa päätöstään yksinomaan kansallisiin intresseihin. Kuten totesin ratkaisuehdotuksessani viimeksi, kun näiden asianosaisten välinen riita-asia oli yhteisöjen tuomioistuimessa:

”[K]ansallisilla tuomioistuimilla, joilla on toimivalta käsitellä valtioiden rajat ylittäviä tilanteita Brysselin yleissopimuksen sääntöjen mukaisesti, on erityisiä velvoitteita, jotka perustuvat asian valtioiden rajat ylittävään luonteeseen – –

Tällaiset velvoitteet perustuvat ensinnäkin siihen, että sellaisten ratkaisujen tunnustamista on rajoitettu, joilla ei kunnioiteta oikeusjärjestelmien, joissa tunnustamista haetaan, oikeusjärjestysten perusteita (ordre public). Sikäli kuin tuomio koskee valtioiden rajat ylittävää tilannetta, kuten rajan ylittävää haittaa, ratkaisulla on vaikutusta muissa valtioissa, ja tältä osin kysymys tuomion tunnustamisesta ulkomailla saattaa nousta esiin. Sen sopimusvaltion tuomioistuimien, jolla on toimivalta tutkia asia, on näin ollen noudatettava velvoitteita, jotka syntyvät siitä, että huomioidaan seikat, joiden vuoksi tuomio voisi olla ulkomaisen oikeusjärjestyksen perusteita koskevien säännösten vastainen.” [11]

11 – Ratkaisuehdotus asiassa C-343/04, Land Oberösterreich v. ČEZ, tuomio 18.6.2006 (Kok., s. I-4557, 93 ja 94 kohta).

19. Se, että kansallinen tuomioistuin ei toimi näin, voi vaikuttaa sen tuomion täytäntöönpanoon asetuksen N:o 44/2001 nojalla. Kansallinen tuomioistuin ei ole tiedustellut yhteisöjen tuomioistuimelta neuvoja, jotka liittyvät tämän asetuksen mahdolliseen soveltamiseen esillä olevaan asiaan. Tämä riita-asia ei kuitenkaan koske yksinomaan vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten rajoittamista vaan myös tuomioiden tunnustamista asetuksen N:o 44/2001 nojalla. Tämän osalta on todettava, että Landesgericht Linzin ennakkoratkaisukysymyksissä esittämä OGH:n tulkinta ABGB:n 364a §:stä merkitsee täysin eristetyn ja puhtaasti kansallisen näkökulman omaksumista asiaan, jolla on valtioiden rajat ylittäviä vaikutuksia. Tällainen sellaisten muiden jäsenvaltioiden intressien ja oikeusjärjestyksen perusteita koskevien säännösten huomiotta jättäminen, joihin Itävallan tuomioistuimen ratkaisu voi vaikuttaa, ei ole yksinomaan ristiriidassa Itävallan EY 43 artiklan mukaisten velvollisuuksien kanssa, vaan kuten niin ikään varoitin edellisessä ratkaisuehdotuksessani, se saattaa johtaa siihen, että Tšekin tuomioistuimet kieltäytyvät tunnustamasta tätä asiaa koskevaa itävaltalaista tuomiota asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 kohdan perusteella, jossa säädetään, että ”tuomiota ei tunnusteta, jos tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään”.

III ABGB:n 364a §:n tulkintaa koskevat erimielisyydet

20. Itävallan hallitus kiistää Landesgericht Linzin esittämän tiivistelmän Itävallan korkeimman oikeuden ABGB:n 364a §:n tul-

kinnasta. Se väittää, että korkeimman oikeuden oikeuskäytäntöä oikein tulkittaessa siinä annetaan suurempi mahdollisuus muiden jäsenvaltioiden kuin Itävallan viranomaisten myöntämien hallinnollisten lupien huomioimiseksi. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia olosuhteet, joissa ennakkoratkaisupyyntö on sille esitetty, oman toimivaltaisuutensa arvioimiseksi tai voidakseen antaa vastauksen,[12] sillä ei ole toimivaltaa lausua kansalliseen oikeuteen liittyvistä kysymyksistä. Yhteisöjen tuomioistuin voi vain arvioida kansallisen oikeuden yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa eikä arvioida sen kilpailevien tulkintojen pätevyyttä. Yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti korostanut ennakkoratkaisupyyntömenettelyn yhteistyön luonnetta[13] ja kansallisten tuomioistuinten autonomiaa kansalliseen oikeuteen liittyvissä kysymyksissä.[14] Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen on vastattava kansallisen tuomioistuimen sille esittämiin kysymyksiin eikä pyrittävä kumoamaan kansallisen oikeuden säännösten tulkintaa, johon asianomainen kansallinen tuomioistuin on päätynyt. Jos Landesgericht Linz on tulkinnut virheellisesti Itävallan tuomioistuinten merkityksellistä oikeuskäytäntöä, tällainen virheellinen tulkinta on oikaistava Itävallan oikeusjärjestelmässä olevien muutoksenhakumekanismien eikä yhteisöjen tuomioistuimen avulla.

IV EY 10, EY 12 ja EY 28 artiklaa koskevia kysymyksiä

21. Edellä esitetyn valossa on tarpeetonta tutkia yksityiskohtaisesti kysymyksiä, jotka liittyvät EY 10, EY 12 ja EY 28 artiklaan. Tässä tapauksessa tarkastellaan Itävallan kansallisten lakien vaikutusta toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan ydinlaitoksen taloudelliseen toimintaan. Tällaisten lakien vaikutus eli se, että niiden vuoksi tämän laitoksen ei ole yhtä houkuttelevaa käyttää EY 43 artiklan mukaisia oikeuksiaan, ja Itävallan viranomaisten tällaisten rajoitusten mahdollinen oikeuttaminen nostavat esiin kysymyksiä, jotka ovat pääosin samoja kuin EY 28 artiklaan liittyvät kysymykset. EY 28 artiklan laajamittainen tutkiminen erikseen on näin ollen tarpeetonta ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymyksiin vastaamiseksi.

22. EY 10 ja EY 12 artikla eivät ole irrallisia määräyksiä, vaan niitä voidaan soveltaa vain perustamissopimuksen toisen artiklan soveltamisalalla. Toteamus siitä, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kuvailema OGH:n tulkinta ABGB:n 364a §:stä merkitsisi EY 43 artiklan rikkomista, tarkoittaa sitä, että EY 10 ja EY 12 artiklaan liittyvien kysymysten erillinen tarkastelu on tarpeetonta. Päättelyni lopputulos voi hyvinkin olla sangen samankaltainen kuin se, johon päädyttäisiin, jos noudattaisin komission ehdotusta ja katsoisin, että kyseessä oleva Itävallan lainsäädäntö kuuluu EY:n perusta-

12 – Asia 16/65, Schwarze, tuomio 1.12.1965 (Kok., s. 877).

13 – Asia C-343/90, Lourenço Dias, tuomio 16.7.1992 (Kok., s. I-4673, Kok. Ep. XIII, s. I-69, 17 kohta).

14 – Asia 6/64, Costa v. ENEL, tuomio 15.7.1964 (Kok., s. 585, 593).

missopimuksen soveltamisalaan mutta ei EY 28 eikä EY 43 artiklan soveltamisalaan. Edellä esitetyistä syistä katson kuitenkin, että komission näkökulma ei ole toivottava.

23. Vaatimukset, jotka näkökulmani asettaa Itävallan tuomioistuimille, kuvastavat kaikki sitä tosiasiaa, että yhdentymisprosessin aiheuttaman jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien kasvavan vuorovaikutuksen ja keskinäisriippuvuuden asiayhteydessä kansallisten viranomaisten on yhä useammin tehtävä päätöksiä, joilla on vaikutuksia niiden oman valtion rajojen ulkopuolella. Kuten totesin edellä, kumpikin asianosainen on tässä asiassa pyrkinyt vetoamaan siihen, että toisen jäsenvaltion viranomaiset eivät ole ottaneet huomioon niiden oman valtion kansalaisten etuja, oikeuttaakseen niiden oman valtion viranomaisten tietyt toimet. Tämä nimenomainen seikka korostaa sitä, että oikeudellisen ja poliittisen yhdentymisprosessin vuoksi kansallisilla päätöksillä on laajempi ulottuvuus ja vaikutus kuin aiemmin. Tämä merkitsee myös sitä, että yhteisön oikeus laajentaa niin ikään kansallisen toimivallan ulottuvuutta ja lisää olemassa olevia keinoja omien kansalaisten intressien suojelemiseen. Tämän lisääntyneen läheisyyden ja kasvaneen toimivallan luonnollinen seuraus on kasvanut vastuu. Tällainen vastuu edellyttää sitä, että kansalliset viranomaiset ottavat huomioon kaikki ne, joihin niiden päätökset vaikuttavat. Yhteisön toimielinten on varmistettava, että yhteisön oikeudesta ei tule keinoa, jolla yhden jäsenvaltion elimet yrittävät saada muut jäsenvaltiot toimimaan niiden haluamalla tavalla tai pyrkivät jättämään huomiotta niiden muissa jäsenvaltioissa olevien oikeudet ja intressit, joihin niiden päätökset vaikuttavat. Tämä olisi ristiriidassa Euroopan yhdentymisprosessin tavoitteen kanssa. Ihanteellista olisi, että tämän riidan asianosaiset muistaisivat tämän.

V Ratkaisuehdotus

24. Edellä esitetyn valossa katson, että riittää, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa seuraavalla tavalla Landesgericht Linzin sille esittämiin kysymyksiin:

Kansallinen sääntö, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on antaa tuomio toisessa valtiossa sijaitsevasta yrityksestä peräisin olevasta mahdollisesta immissiosta, ei saa ottaa huomioon olemassa olevaa hallinnollista lupaa, jonka tällaisen

yrityksen sijaintivaltion viranomaiset ovat yritykselle myöntäneet, tilanteessa, jossa kansallinen tuomioistuin ottaisi huomioon kansallisten viranomaisten myöntämän vastaavan luvan, on rajoitus, joka ei ole oikeutettavissa, EY 43 artiklassa taattuihin oikeuksiin.

Muiden jäsenvaltioiden myöntämät hallinnolliset luvat voidaan jättää tunnustamatta, jos tällainen tunnustamisesta kieltäytyminen ei ole luonteeltaan syrjivää ja jos se on asianmukaisesti perusteltua yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansanterveyden kannalta ja jos asiaa koskevien yhteisön sääntöjen noudattaminen ja kaikkien niiden, joihin asia vaikuttaa, intressit huomioidaan asianmukaisesti.

EY 43 artiklaa koskevan toteamuksen valossa on tarpeetonta arvioida tämän asian kannalta merkityksellisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuutta EY 10, EY 12 ja EY 28 artiklan kanssa.